

Ilmahulgas Mustmaa Ulvi Eesti avastamada aardist

Kae lk 2

Vanast Vinne Žigulist om saanu moodumassin

Kae lk 3

Kuis liinadaami 57aastadsõlt vanuri nime külge saiva

Kae lk 4

9 7714061922005

Üükakk pakk võrokeelitside kirjuga hammit. Internetin liigus pilte, kon omma võrokeelitside kirjuga hammit. Noid pakutas nime all «Üükaku pusad». Säändse kaubanime vällä märknü Allika Maare kõnõlõs: «Võro keele- ga olõ ma kõudetü nii, et mu vanaimä om võrokõnõ ja olõ kõik uma latsõ- põlvõ suvõ maal vanaimä man talon olnu. Nu ehtsä taloelo ao omma olnu kõgõ parõmba suvõ mu elon. No, ku olõ katõ väiku latsõ imä, tundsõ, et taha taad perändüst viil inämb uma perre jaos hoita ja seod kiilt inämb inemiisini tuvva. Tulli mõttö pääle panda sõna hammidõ pääle, et nuu olnu rohkõmb inemiisi nõna all ja seo kiil jõudnu inämb rahva sekkä.»

Huvilidsõ löüdva Üükaku kraami üles internetist otsisõna «Üükaku pusad» perrä vai internetipoodist umapuut.ee.

UL

Laanõ Triinu sai latsi- kirändüse avvohinna

Timahavadsõ Tarto latsi- kirändüse avvohinna sai Võro- maa kiränik Laanõ Triinu raamatuga «Luukere Juhani juhtumised». Pildi om toolõ raamatulõ tshkendänü Platsi Marja-Liisa.

Kiränik Laanõ Triinu seletäs, kuis avvohinnat raamat sündü: «Luukere Juhan om periselt kah olõman: tä eläs Kütioron mu sõpru man ja om innegi kul- tuuri- ja kunstiprojekttest ossa võtnu. Taa raamadu päatelegäse prototüüp ja timäga juhtunu aša omma niivõrra pöörädse, ki- rändüsligu – et näist õkvalt pidi raamat saama. Nii et nii mõnigi raamadu lugu om tougat mõnõst peris elon olnu trehvämisest.

Ja tõsõs kiroti ma taa raamadu suurõst soovist jagada lugõjidõga umma unistust mõtsikust latsõ- ja vanaduspõlvõst, midä mi kõik väärt olõmi. Mu unistuisi mõt- sikun elon om vabahus ellä nii, nigu meile miildüs, juvva hum- mokidõ luukerega kohvi kasvai, ku tuus piässi tahtmist olõma. A tuun elon om ka vastutust, sügä- vät arvusaamist tuust, ku kim- mält mi, inemise uma elokesk- kunnaga kõüdedü olõmi.»

Sommeri Lauri sai Gailiti novelli- avvohinna

Valga vallavalitsusõ ja kesk- raamadukogo vällä antava Gailiti Augusti novelliavvo- hinna sai Sommeri Lauri jutu «Pärlippydjad» iist. Avvohind andas vällä kõrra katõ aasta joosul kõgõ nipernaadilikumba novelli iist. Sommeri jutt kõnõ- lõs pärlipüüdjide elost Sännä mõisan ja pärlide püüdemisest säältsamast Pärlijõöst.

UL

Oodõtas Võro liina hääteomärgi kandi- daatõ

Võro liinavalitsus uut ettepanõ- kit Võro liina hääteomärgi and- misõs 2021. aastagal. Ettepanõ- kin piät olõma kirän kandidaadi andmõ ja tuu, määndsides tege- miisi vai häätekõ iist tä avvo- märgi saajas passis. Hääteomärgi saaja otsustas Võro liinavolikogo. Taotlusõ pallõldas kirälikult viia Võro liinavalitsustõ vai saata e-kirä- ga aadrõsi info@voru.ee pääle ildampa 15. lehekuus. Võro liina hääteomärke andas vällä 1994. aastagal. Tuud, kiä märgi joba saanu omma, saa kaia Võro liina kodolehe päält.

Peri raamadukogo uut pilte keväjälildest

Kooni 15. lehekuuni saa Peri raamadukokko saata tsh- kendüisi ja fotosid keväjälildest. Nuu võiva olla nii pindre pääl kasuja lilli ku luudusõlilli. Kon- kursist võiva ossa võtta kõik, huulmada tuust, kon nä eläse. Pildi pallõldas saata aadrõssi peri@raamat.polva.ee pääle, tshkendüisi või tuvva ka raa- madukokko vai saata postiga: Pargi tee 2-1, 63218 Peri. Kon- kursil omma ka tsillõkõsõ avvo- hinna. Teedüst saa raamadu- kogohoitja Õkva Margiti käest telefoni 792 6343 päält.

Imäpäävä kontsõrt internetin

Timahavanõ Võro maakunna imäpäävä kontsõrt ütten aasta imä välläkuulutamisõga kandas üle 9. lehekuul kell 16 internetin. Lingi kontsõrdilõ löüd kodolehe vorukannel.ee päält.

Segäkuur Hilaro 30!

RAHMANI JAN

Võro segäkuur Hilaro om laulnu jo 30 aastakka. Koori kokkokutsja ja väsü- mälä dirigent om kõik seo aig olnu Otsari Silja.

«Olli konsõrvatooriumi lõpõtanu ja tulli Võromaalõ tagasi. Noorõl, 23aastadsõl inemisel olf tahtminõ liss latsikoorõlõ tetä ka üts suuri inemiisi kuur,» seletäs Otsari Silja koori alostust.

Nii pand tä umist tutvist ja kooliseldsiliidsist koori kokko. Kõiki näid ühend huvi ja tahtminõ mitmõ helü pääle laulda. «Olf noid, kiä tulli pääle opmist Võromaa- lõ tagasi, olf tõisigi tutvist ja tutvildõ tutvist. Kokko sai hää punt. Meid kutsuti edimält nuurikooris, mõni kuts siia- maani, kuigi mi ammu joba tuud ei olõ,» kõnõlõs Otsari.

Hilaro koori uma nägo läbi ao om olnu tuu, et laulu- kava valitas küländ keeroli- nõ. «Hää lauljildõ seltskund laul ka krõpõmba aša är, piät õnnõ pingutama ja pruuvi tegemä,» löüd Otsari Silja. «Hilaro om olnu vastavõt- lik ja leplik mu tahtmiisiga:

RAHMANI JANI PILT

Hilaro segäkoori heng Otsari Silja.

päält laulmisõ viil tandsi, tetä poplaulõ, etendüst, operetti, oratooriumi. Egäsugudsõ põ- nõva pakmisõ om kuur vasta võtnu ja ütten tennü,» kitt tä.

Küländ kipõstõ sai koorist umaette sõpruskund, kiä liss laulmisõlõ naas ka muido kuun käümä. «Egäsugutsit ullusi ja stiilipidusid om kuun tettü. Laululaagri, vällasõidu, egä- aastadsõ jalgrattamatka ütten latsi ja perriga.» Säänest seldsi- ello om perämädsel aol vei- dembäs jäänü, kuigi üttenkuun käüdäs rattamatkal iks egä aasta. «Ku edimält olf seldsi-

ello inämb, sis võiolla no om rohkõmb muusikat. Muusiga om iks kõgõ inämb tuu, miä meid ütten kõüt,» kõnõlõs Otsari Silja.

Lauljit om koorin kõik aig olnu 40 ümbre. Kokko om seo 30 aastaga koorin laulnu 150 inemist, selges om opitu 560 laulu. Naa numbrõ omma teedä teno koori kroonikulõ Otsari Vaidolõ.

«30 aastat om väega pikk aig, ku mõtlõma naada. Koori alostusõn olf aig, ku õnnõ mõnõl olf koton telefon. Ku õnnõ mõnõl perel olf auto. Tuu

om rohkõmb ku põlvkund: ma olõ saanu vahepääl kats kõrda imäs ja vanaimäs kah. Hilaro kuuri piä ma umas kolmandas latsõs,» märgotas Otsari Silja.

Ku koorirahvas minevä nädäli tähtpäävä puhul üle interneti kokko sai, tulõtõdi miilde laulõ, miä omma läbi ao kõgõ inämb henge länü. Tullf vällä, et henge omma länü võrokeelids laulu: Kruusimäe Aare «Palvõ» Kauksi Ülle sõnno pääle ja Rips-Laulu Pireti «Taiva- heminek» Kolga Raimondi sõnno pääle. «Meil om olnu õnn olla väega pallodõ võro- keelitside laulõ maailma esi- ettekandmisõ man. Pallo noist omma ka säändse, miä ei olõ viil Umalõ Pido lõ jõud- nugi,» kõnõlõs Otsari Silja koori võrokeelitsist laulõst.

Hilaro koori juubõlikontsõrt tetäs parhillatsidõ plaanõ per- rä süguse. A määnds plaani omma kooril edesi? «Kõgõ pa- rõmba aša, mis ma ku dirigent olõ saanu tetä, omma olnu Hilaro kooriga. Maailman om väega pallo hääd muusikat ja mul hulk plaane ja laulõ, midä tahas tetä,» om Otsari Silja tulõvigunägemine.

2008. aasta lehekuun Võro Kagukeskusõn Uma Pido videoklippi üles võtman.

PILDI HILARO ARHIIVIST

2018. aastaga suvõl Vahtsõliina kandsi man.

2014. aastaga lõpun Pokumaal.

M Ä R G O T U S

Kül poodin om hää kävvü!

No kül iks poodin om hää kävvü! Könnit riolidõ vaihõl, kaet, määnsit imeasjo täambädsel aol müvväs. Ja ei piäki täpsele tiidmä, midä sa puuti otsma tullit...

Küländ suur jago Eesti rahvast omma sissepoolõ eläjä, intro-verdi. Väega häste om tuust umin raamatin kirotanu Mikita Valdur, noid mass iks vahepääl üle lukõ. Sissepoolõ eläjä inemine ei saa häste toimõ sis, ku piät midägi kellegi käest küsümä. Läät ehitüspuuti, tahat määnestki kruvvi, a kuis sa tuud müüjäle selges tiit, määnest. Võimaluisi om jo nii hulga ja ku järekörd kah iin ja sälä takan, sis jätät parõmb tuu rumala jutujamistö aja-mada ja otsit umma kruvvi kotost karpõ seest. Vai oodat, kooni puut periselt valla tetäs ja saat uma silmäga kaia.

No om tuu aig kätte jõudnu, ku poodi ja välakohvigu saava vallaõ olla. Ku perrä mõtõlda, sis seogi kevväi lätš taa piaaigu kõgõ kinniolõgi aig peris pikäs. A inemise miil taht lahutamist ja üts võimalus tuu jaos om kimmäle ka poodinkäimine.

Ah jah, muusõumi omma kah no valla tettü. Vast mass ka mõnda noist sisse kaia. Tiiä, et tüütäjä omma tuu nimel kõvastõ vaiva nännü, et inemiisil sääl põnnõv olnu. Viil põnnõvamb ku poodin.

RAHMANI JAN,
Uma Lehe päätoimõndaja

UMALEHT

Tulõ vällä egä katõ nädäli takast neläpäävä.

Toimõndusõ aadrõs: Tartu 48, 65609, Võro liin

E-post: info@umaleht.ee, tel 78 222 21

Kodoleht: umaleht.ee

Molovihk: facebook.com/umaleht

Päätoimõndaja: Jan Rahman, tel 56 922 841
jan@umaleht.ee

Abitoimõndaja: Kaile Kabun, info@umaleht.ee

Keeletoimõndaja: Laivi Org, laiviorg@gmail.com

Latsinuka toimõndaja: Mariko Faster,
latsinukk@umaleht.ee

Uma Lehe toimõndusõ kolleegium:

Tiia Allas, Külli Eichenbaum,
Aapo Ilves, Kaido Kama,
Ülle Kauksi, Rainer Kuuba,
Evar Saar.

Välläandja: SA Kultuurileht, kl.ee

Tellmine: Express Post AS, tellimine.ee, tel 617 7717

Kül tsiga tsolgi löüd

«Kas teil om tõtõst kõik aig nii, et ku täambä tulõ plaan kardoka maaha panda, sõs hummõn panõtiga, olkõ piimäkuu vai vahtsõaastakuu?» küsse ma ütškõrd Colombian üte tütrigu käest.

«Om,» üteli tütrik ja küsse vasta: «A kas teil om tõtõst neli aastaagu? Ja piätki noidõga kõik aig rehkendämä?»

«Om,» ütli ma. Ja meil mõlõmbil olf tegemist, et tuu tarkusõga uman pään toimõ saia. Selle et ütski tävve mõistusõga inemine Eestimaal ei mõtlõ ummõtõgi kesk talvõ kardokapandmisõ pääle ja ütski tävve mõistusõga inemine Colombian ei nakka mõtlõma tuu pääle, mis kuu parajalõ om, ku täl tulõ pääle isu naada kardokit pandma.

Säändse tiidmise man om jälki imelik tuu, kuis mi kõik tükümi arvama, et tõsõ ommava targõmba. Ja et midä kavvõmbal nä ommava, toda targõmba. Tuu, kiä eläs tansaman mõtsanuka takan, või kül targõmb olla ku ma, a noidõ vasta, kes eläse Inglismaal, Indian vai Ameerigan, tä ei saa. Ku kiäki uma jutu sisse poetas, et «Kahneman üteli» vai et «budismin opatas», sõs tuu om tükk maad kõvõmb trump ku «Toivo Niiberg kiruf» vai «Piiblin üteldäs». Mis tuust, et Buddhakõnõ es olõ uman elun ilman üttegi kardokat nännü.

Inemise ommava kül kõik inämb-vähämb üttemuudu luust ja lihast kokku pantu, a egäüts om iks ummamuudu välä tullu. Näütüses ei püsü mõni sukugi üte kotta pääl paigal ja muudku lask ilma pite ümbre. Tõnõ om jälki kõgõ õndsamb sõs, ku saa kotun aiamaa pääl riibu, kitsku ja mu peräst kasvai kardokit panda ja võtta.

Ilma pite ringilaskminõ om viimätsel aol veidü keerulid-sõmbas lännü, a kül tsiga tsolgi löüd.

Ku keset Võru liina om ilmadu uhkõ tsõõriplats ja Koreli veeren valuvahtsõnõ Paju park, sõs ei massa arvada, et muial Eestin om elu saisma jäänü. Terve Eestimaal om täüs nii vahtsõs kobistõduid ku peris vahtsit ja viil löüd-mäldä varanduisi.

Nakkami pääle tuuga, et üten Võruga saiva viil viistõist

MUSTMAA ULVI,
ilmahulgu, reisijuht firman ABZ Reisid

liina võimalusõ uma keskplats kõrda tetä. A esiki nuu liina, kes tuu projekti rii pääle es jõvva, ommava vaiva nännü, näütüses om Sillamäele mere viirde tekkünü uhkõ promenaat. Sillamäe promenaadilõ tulõ kimmäle grillikraam ja latsõ üten võtta. Sillamäe kuulõdas kimmäle varsti grillipääliinas, nii palfu om promenaadil grillikotussit.

Promenaat mere veeren tähendäs aastaagõga harinu eestläse jaos muiduki tuud, et sinnä mass minnä suvõl.

Kevväi om vett ja lille piten roitmisõ aig – Põhja-Eesti kosõ, 170 sordiga nartsissinurmõ Ahja takan, tulbimeri Kirna mõisan. Lillega piätki õkva kallendrin järke pidämä, näütüses Mädaape mõisan tetäs uhkit pujengi- ja floksipäivi.

Sügüse võit mõisit pite tuusõlda – nuu ommava inämbälta jalt ilusidõ värviliidsi puiõga parkõ sisse pantu.

Ei olõ mu käen ümbre käända tuud, kellele reismine ei istu. Ja ei olõ vaiagi. Nii-sama ei olõ vaia toolõ, kes esi kah reisihiimulinõ, seletä, midä reismine and. Mu jaos om reismine üts ja ainukõnõ asi, mille iist rahha vällä andõn ma esi rikkambas saa, ja egä reis kest terve mu eluao – iks tulõ jälki üten vai tõsõn olukõrran mõni juhtuminõ koskilt miilde. Täpselt nii, nigu seo jutu algus:

«Kas teil on tõtõst kõik aig nii, et ku täambä tulõ plaan kardoka maaha panda, sõs hummõn panõtiga, olkõ piimäkuu vai vahtsõaastakuu...»

Reisisoovitusõ:

Tan omma mu uma põnnõvamba avastusõ Eestimaal päält viimätses aastast. Ja et targõmb vällä paistu, sõs üts soovitus Konfutsiusõlt kah: «Kohe egänes sa ilman läät, mine sinnä kõgõst süäme!»

- **Eesti näkiuuringidõ keskus** (et kimmämb läbielämine saia, om vaia inemist, kiä välläpanõkit näütäs)
- **Tulivi keskus** (ja restoran)
- **Haapsalu kandsi** vana ja vahtsõ kokkosäädmine
- **Tuulõtorn Hiiumaal**
- **Palmsõ mõisa** sepikua sepp
- **Mädäpää mõis** üten mõisa-provva tettü ekskursiooniga
- **Ruunavere postijaam** kuun umanigu kõnõlõmisõga
- **Andi Normeti nartsissinurmõ**
- **Valgõsuu matkaraa** kaemistorn
- **Anija mõisa** välläpanõk ainu-liidsi arhitektuuriliidsi detailõga + romantilinõ mõisakohvitarõ
- NSVLi aignõ salahanõ **allvillaiuv deminiirmise baas Hara lahen**
- **Rummu vangla** ekskursioon
- **Esna galerii**
- **Kõltsu mõisa**
- **Talva talvinõ Võluma**

Helüaida ja Uma Lehe märgotuisi sarl.

Seo märgotus sünnüs veebilehe helüait.ee ja Uma Lehe kuuntüün. Taadsamma märgotust saat kullõlda autori esitüsen Helüaida lehe pääl.

Pulga Jaani mõtõlus

Hutsutaja

Kats naist olli apteegin. Rohkõmp sinnä sisse es lubata. Üts olf küländ rassõ rahakotiga, mia mu pensioni kaugõlt üles kaalsõ. Rohtõst tä suurt es taip, jo sis terve inemine. Tõnõ olf hutsutaja. Ma es näe läbi ussõklaasi, kas tä esi kah midägi ostõsõ, aga tõsõlõ (tegelikult edimädsõle) soovif järjest küll ütte, küll tõist asja. Rahakotinaasõl olf vinneaigsõ turukoti täüs kraami joba är ostõtu ja ma panni joba uma jala lävepaku pääle, et nüüd päse ma kah letti. Lätš tõisildõ: hutsutaja näudäs ütte karpi ja üteli: võta sedä kah, seo om hää. Hää asi ostõti kah är. Peräkõrd naasõ siski tulli apteegist vällä, nii puul-tahtmalda. Kuis sa jätät maha paiga, kon om Hääd!

Mul and kotun terve õdak mõtõlda, mis asi tuu Hää om. Kas tuu om hää nimelt too-lõ naasõlõ, kelle karmanin olf rahakott? Vai hutsutaja-lõ hindäle? Kas mullõ kah, kiä ma sündümisest saadik meesterahvas olõ arvatu? Vai tervele Lõuna-Eestile? Ede-si või egäüts esi laskõ mõttõl linnada.

Hutsutaja om riigile väega kasulik tegeläne, timä nõst kaubakäivet. Edimält apteegi umma, aga ka rohukaupmeeste, mõnõ kuu peräst prügivedäjiide umma. Ja ka mii kal-lis Eesti riik sirutas käe vällä, kuis muidu saa.

Mu mõtõ jõusõ sinnamaalõ, et kiä noist käibetõstjiist hutsutajalõ palga pidänü masma. Kisk nigu rohukaupmeeste poolõ. Ja tuu om peris hirmus asi. Meile kõigilõ, nigu üt-läs Heimar Lenk. Pääle apteegin kaotõt ao ja närve piat jo edes-pidi üllen pidämä rassõ rahakotiga ostjat, kiä uma tervise rohtõga är om tsurknu. Ja kuis tuu prügüveoga om, tuud täpselt ei tiäki.

Nii et kui teile ültäs: «Taa om hää,» sis küsüge vasta: «Kellele? Kostkaudu?»

Hää ei olõki alati hää. Kui om rohi, mia kellelegi hää, tulõ küssü: «Kas taad om ahve pääl katsõtõt? Vai vannu inemiisi vai latsi pääl?»

Tulõ miilde üts vana üteli hobõsamehe suust: tuud pidä-nü inne ätikäkärbläse pääl pruuvm. Tuu elukas ollõv ge-neetikiide pailats, kuna täl om väega veidü geene. Ja viil uma-külä vanameeste üteli: taad kolhoosikõrda pidänü inne elä-jiide pääl katsõtama.

Hillä-tassa nakkas vast meilgi rahvalõ peräle jõudma: naabrinaasõ katsõtus käü ainult timä hindä kotsilõ.

Ja kui terve inemine nakkas apteegin käümä Hääd otsman, kas om sis arsti, kiä avitas?

Kiri Võrolt

Kiränik LUMISTE KATI and värskit mõttit, kuimuudu egäpäävaello vaeldust löüdä ja märgotas tuust, miä parasjago süäme pääl.

Juudi kvartal

Ma elä no joba viis kuud Juudi kvartalin. Olõ seo nime muidoki esi pandnu, a lõvvä, et seo kandi juudi perändit võinu rohkõmb tähele panda.

Olõ küsinü Võro vanõmbidõ inemiisi käest, kiä peris tansaman kvartalin eläse, ja vähädsõ tiidvā, kuimuudu Juudi park om juutõga kõüdet. Veidü inemiisi om kuuldu Judeikinist, mehest, teno kinkalõ sais Kreutzwaldi uulidsa veeren uhkõ korgõ savikivimaja.

1869 alosf tan tüüd mõtsamatõrjalitüüstis ja ildampa sae- ja jahuveski ja lavvatehas. 1897. aastast tullf mano piiretüsefabrik ja ildampa tegüsi taha ka linavabrik.

Tuu ao kotsilõ pidi seo tüüstüshoonõ arvada olõma kõgõ korõmb maja Võrol, umaaignõ pilvelahkja, ku jättä kerigu vällä.

Mullõ miildüs vahepääl aon rännädä ja ette kujota, kuis seo kõik võinu tuudaigu vällä nätä. Kuis rikka juudi uma tüüstüshuunõ valla tei, määndse olli vallategemise-

pido ja kedä sinnä kutsuti. Ku rehkendä, et tuul aol olf Kreutzwald tan aktiivnõ liina-tohtrõ, sis arvada olf timägi üts küläline.

Kimmäle olf sis ka Tamula järve vesi korõmb, vast küündü kogoni vabrigu ussõ ala ja niimuudu võidsõ vast tõsõlt puult järve mõtsamatõrjaali väiku laivaga õkva treppi tuvva.

Ammõtligult om juudi nimi alalõ õnnõ Juudi pargi nime man, kuigi Judeikini perre toimõndaminõ küünüs liinan muialõgi. Ka Juudi pargi ümbre olli päält uhkidõ tüüstüshuunidõ viil Judeikini perre elomaja. Võro keskliinan olli rõivapoodi ja kongi ka sünagoog.

Ma ei tiä, kas Judeikini suguvõsal ka perijit viil elon om, a lõvvä, et nii võimsa ja ettevõtliku suguvõsa perändit võinu avvu seen hoita. Uhkõ verevā savikivihuunõ ülemädsõ kõrra pääl võinu olla väiku sünagoog, selle et siämaalõ om seo maja mu meelest inämb pühakua ku tüüstüshuunõ mõõtu. Seo and mullõ ka mõt-tõ liina surnuaia pääl seo suguvõsa havva üles otsi.

Noorõ kuusõ vana puu sällän. Hinni kanjoni lätte man om kunagi üle uja sadanu vana jämme puu. Tuu puulmäänü puu pääle om kasuma nakanu kats kuust, üts vähämb, tõnõ suurõmb. Näüss, kuis näide elokäuk edesi lät, ku puu peris är mädänes ja maha satas. A liivakivimäki pääl kasuja puu omma targa – nä omma juurõ ajanu väega pikäs ja sügävāhe vai võiva kassu esiki juur maa seest vällä.

FASTRÕ MARIKO jutt ja pilt

PULGA JAAN

Žiguli om moodumassin

RAHMANI JAN

Ku mõnõ ao iist sõitsõva Vinne massina Žiguliga päämidseft vanõmba inemise, sis no trehvät Žiguli roolin kõrrast inämb nuuri. Ku viil aasta iist olli vanaravvaplatši vannu Žigulisiid täüs, sis no näet säälnoid väega harva. Toda om tähele pandnu Võro vanatehnikaklubi Vant päämiis Ojaveere Raivo, kiä vannu massiniit üles putitas.

Raivol om massinidõ kõrdategemise huviliidsist järe-kõrd ussõ takan, a tälle miildüs ütsindä autokuurin nokitsa, nii et väega kipõstõ huvilidsõ ligi ei päse. «Tahtva jah, a ütsindä tiit, ei jovva nii väega, ei taha konveierit tüüle panda. Sääne asi taht näpotüüd,» seletäs Raivo.

Kingitüs tõsõlõpoolõlõ

Nätäl tagasi lõpõf Raivo tõsõlõpoolõlõ kingis halli VAZ 2101 tegemise. Tuud ollf tä joba sügüesest pääle putitanu. Massin sai külge musta vanasõiduki numbrõ, miä näütäs, et tego om originaali muudu massinaga ja tan ei olõ midägi ümbre tettü.

Kingitüse tegemise mõtõ sündü tuust, et tõõnõpuul kinke Raivolõ sünnüpääväs sapika ja miis tahtsõ nii-üteldä tagasi tetä. «Ütel tüüseldsilidsel ollf Vahtsõliina asundusõn üts paras hää auto, midä ma tiidse, et om olnu üte peremehe uma. Ütli, et ku tä kunagi müümä nakkas, sis mõõgu mullõ,» kõnõlõs Raivo. Massina sai tõõnõpuul joba viis aastakka tagasi, vaihõpäälsaisõ tuu Varbusõl – ollf antu lainus suurõtiimuusõmilõ. No võtf Raivo massina kõrdasäädmise ette. «Juppõ sai Vinne-maalt valmis varutus, inne ku ma viil tegemä naksi,» seletäs tä.

Murõ juppõ saamisõga

Tarviligõ juppõ kokkoots-minõ omgi Raivo jutu perrä vana massina kõrdategemise man kõgõ suurõmb murõ.

«Viil aasta tagasi ollf näid

RAHMANI JANI PILT

Auto sai valmis. Kõgõ lõpus kruvi Ojaveere Raivo tõsõlõpoolõlõ kingis kõrda säetüle massinalõ külge uunikumi numbrõ. Säänest nummõrd and vällä kommisjon, kiä kaes üle, et kõik olnu iks originaali perrä tettü.

vanaravvan küländ, a ku nüüd läät mõnt juppi otsma, ei lõvvä,» kaibas Raivo. «Seo aasta näi Kuusakoskin ütte null ütte, a tuu ollf nii läbi, et es kannata nõstagi. Inemise omma arvu saanu, et taa om asi, perändüs, millega mi olõ-mi üles kasunu.»

Kõgõ rassõmb om timä jutu perrä saia läukvit asjo, näütüses nikõldõduid kaitsõraudu. «Nuu omma hinnan,» seletäs Raivo. «Narvan om üts miis, kes nikeldäs üle kah. A tuu tulõ kallimb, ku lõvvät vahtsõ originaaljupi.»

Kost saat juppõ, ku Vinne-maa piir om kinni? «Väikside viguridõga õks tuvvas är kuigi,» muhelõs Raivo. «Veoautojuhi õks sõitva viil üle. Suurõmbit asju inämb ei saa, poltõ ja klaasikõisi õks saat hädäga kätte.»

Raivo seletüse perrä om viil hää tuu, et Võrol om galvaanikatehas – säälnoid laskõ tetä säänest värvi poltõ, nigu vaia.

Originaalmassin olõ-i otav

Ku pallo piät rahha vällä käümä, ku tahat hindäle ilosalõ originaali muudu kõrda tettüt Žigulid saia? «Arva, et alla 15 000 euro inämb kätte ei saa. Juppõ jääs kõrrast veidembäs. Alla 7000 žigulli kätte ei saa ja tõist sama pallo lätt kõrdategemise pääle,» rehkendäs Raivo.

A kas Žiguli om sõitmisõs hää massin? «No ku kaia määnestki täämbädse ao Lääne massinat, sis žigulli sõidumugavus ei olõ iks sääne,» hindas Raivo. «A ku mõtõlda veidükese aon tagasi, sis om taa iks peris hää massin. Esiki ku võtta ökonoomsust, sis om võimalik 100 kilomeetrit sõita ka kuvvõ liitri bensiiniga är, ku päänupp veidükesegei tüütäs ja mõistat massina nii är säädi. Lääne massinil om egäsugust elektroonikat, a kütussõkulu jääs iks sinnäsamma kanti. Ei tiia, midä nuu inseneeri kõik taa aig tennü omma.»

A miä om saanu tõsõst

vinneaigsõst rahvamassinast Moskviist, kas noid kah kõrda tetäs? «Mosõa om väega är kaonu, timä juppõ om rassõmb saia. Pihkva kandin ei olõ üttegi puuti, kos mosõa juppõ saa. A žigulli juppõ iks saat, poo-dist ja turgõ päält ja saat internetist telli,» ütles Raivo.

Žiguliga Vinnemaal

Raivol hindäl om 1972. aasta Žiguli 01. Tuu massin om parhilla poja käen, a katõ aasta iist käve Raivo tuuga Vinnemaal sõitman. «Võro klubi Vant ja Tarto klubi Levatek tegevä kuuntüüd, käümi esi paigun vanatehniga huviliidsil külän. Saami kokko, vahetami teedüst, kellel om juppõ ja nii. Minevääasta ollf Kaliningradi sõit mõtõldu, a piiri olli kinni, tuu jäi är. Muido olõmi Vinnemaad pite pallo ümbre käünü.»

Žiguliga Vinnemaal käümisest om tettü ka telesaadõ, a tollõ tegijit Raivo ei tunnõ. «Noil om vast rohkõmb tuu

huvi mängun, et saanu saadõt tetä. A mi teemi ummi sõitõ hindä peräst ja uma klubi peräst. Musugunõ om sääne, kes aja takan nostalgiat. Ku käü sääln, kon olõ kunagi Vinne aol käünü, sis tulõ hulk asjo miilde ja tuu om sääne ummamuudu tunnõ. Saa kõnõlda umilõ latsilõ kah, et siin ma olõ käünü ja olnu. Nostalgia om väega tähtsä asi, mälestüisi ei saa pääst kistuta. Tuuperäst koosõrda noid teid pite, kon olõ kunagi käünü. Ja võiolla otsi mõnõ paiga viil mano kah,» seletäs Ojaveere Raivo.

Reisimihhil om joba vahtsõnõ plaan kah: ku piiri valla läävä, plaanitas vanno massinidõga Murmanskilõ sõita.

Esimuudu

Tsirkõ puul külän

Om jo selge, et ku maakotun kõik aig ei elä ja sääln külmal aol peris harvuisi käüt, sis olõf tsirkõ meelest, kiä sääln hennest sisse omma säädinü, naide kotun külälaine. Päälegi sääne, kiä talvõl nailõ süvvä ütten tuu ja lämmäl aol hennest nii ülhen pedä, et naide ellu ei sekä.

Ku talvõl veitüs aos lähät, et kaia, kuis roti hennest ülhen omma pedänü ja ega lumi konhgi medägi ärä vaotanu ei olõ, sis and aia ja heki «telefonikeskjaam» õigõ ruttu edesi, et no tulti ja vast omma sihvka kah ütten. Ei olõ sis tialaisil, varblaisil ja tõisil tsillukõisil tsirgõl, kelle õigõ nimmegi ei tiia, aigu häbendellä. Nigu naide sõõgianuma aidakaardõ alh ärä täüdat, nii hoia mütsü, ku lindlõmine üle pää nakas.

A põra, ku kõgõ tähtsämb om kura-miirmine, pesä ehitamine ja säädmine ja ku medagi sandistõ lätt, sis uus kuramiirmine, sis võisõ nuu katõjalgõ tsirkõ arust kavvõmbalõ hoita.

Om meil sääln üts hānilāne, kiä jo mitu kevājet ütesttüküst ütsindā katusõharja pääl vai aia otsan targutas. Ku medāgi kaavat, sis tulõ muiduki ussikõist otsma, aga muud tarka ei ti. Ega kõrd saa taalõ ültüs, et kaegu no tuu tõsõ poolõ perrä ümbre kah, mis niisama vahis, a arvada om, et tuu pruut vai peigmis õks lõvvüs, selle et suvõl om hennest kohegi sisse säet ja enāmb tühja ei vahita.

Ildaigu targuf hānilāne jāl katusõharja pääl ja ma ai taaga vahel juttu, aga sis ollf ākki passmise kotus vahe-tõt õkva tarõ ussõ lähkule puhma-ossa. Jāi sis õkva pikembālt kõnõlāma, et mis no mārगतat, aga tsirk kai minust õkva üle ja müüdā, tummõ manisk kuigi vāaga tähtsalt iihn.

Kui mõnõkümne sammuu peräst takka kai, sis ollf asi selge: trehvamine ollf kõrda lānnü ja katõgõistõ lindlõdi minemā.

Ega tuu pesā- ja perekonnavārk muiduki alasi ei laabu, selle et üte hekikuusõ sisse om varõs hennest jo mitu aastaiga sisse säädinü ja tsillukõisil tsirgõl tulõ taa iist vāaga hoita. Kārp kāü kah tarõ pääl hiiri ja rotte jahtin, aga ega tuugi ellāi munast ega tsirgulihašt ārā ei ütli. Tuuperäst ei saaki vāhāmbā tsirgu inemisele vāaga nokaga visada, tulõ pruuvu hoobis lähūkeiste hoita.

Üts kevväi ollf kiāki hennest puukuuri sisse säädinü ja ku puid võtma käve, sis ollf nigu vihast rabistamist kuulda. Es nāe külh kedagi, a ütli kõva hāālega, et varõsa poolõst om siin julgõ jah ja mi kah sinnu ei putu, aga taa puie võtmise kolina peat sa är kanatama, medāgi tetā ei olõ.

Sāālsaman paar sammuu aidanul-gast om pesā ollu kibuvitsapuhman ja korgõn kadajan.

Varblasõ omma nii targa, et naa säädvā uma elāmise aknõ viilaua takka. Kimmās tunnõ, lillipenner, konh liiva sisen tsukõldā, lähkūn, ja kiā tiid, vast miildüs naide latsilõ raadio vai teleka helū kah, mea saina takast kostus.

Paar kevājet tagasi võtti tialasõ nii suurõ tüü ette, et uuristi hennest esiku lae vahelõ. Küll sis lüüdi lārmi ega nokatāvpe päāle, mea latsõvanõmba tuua jousõ!

Tsirgu ulli ei olõ, naa tiidvā, et mi naid ei putu, niisama tuud, et taa aid om õks naide jagu, mi käümi ennegi kaeman ja külän.

A lillianumalõ aidakaardõ alh sai egas juhush purk kummulõ päāle pantus, et kelgi miilde ei halgatu sinna pesā tetā. Olkõ no tsirkõ kodu, aga tuud ka peris ei taha, et naist mõni kohvikruusi pasandas...

NÕLVAKU KAIE

Priinime lugu

Rubriigin kõnõldas perekunnanimmi periolõmisõst ja tähendüsest.

Hoop

Taad nimme kand täämbädsen Eestin 70 inemist. Tegüsi taa päämidseft nellān kotussõn.

Joba 1809. aastagal pand Kane-pi opõtaja Roth nime *Hoop* Jõksi mõisa Palava Hansi Piitre perrele. Üts poig Jaan ollf tuudaigu uma-ette *Hirsnikko-Kubja* ehk Kubija talun, a nimi jäi püsümä iks Palaval, tuun paigan, midä 20. aastasaal tunnõti ku Väiku-Palava talu. Ka Saalussõ mehe Hoobi Elmari esä ollf peri Jõksist.

Vahtsõliina mõisan 1820. aastagal pand opõtaja Masing priinime *Hoop* Sveeda külā Kundsā (*Kontsa*) talun. Tuu saiva Kundsā Kersna kolm poiga, kinkast sõski õnnõ noorõmbal, Jakapil ollf tuud-aigu latsi, küländ suur pereh.

Mõlõmban paigan om nime alussõs tavalinõ sõna *huup* :

hoobi, midä tuudaigu mõistõti tuitman tähendüsen. Päāle 'lõõgi' tähend sõna ka 'huug, puhahus, valõng' nigu *huup vihma*. Üteldäs jo nüüdki, ku asi tsārres lätt: «Olõ ei ināmb huul ja hoo-bil vahet!» Lisas tähend seo sõna Põhā-Eestin 'kõrd, vuur', sääln võidi tüü kokku leppi *hoopkaupa* 'tükitüü' ja Saarõmaal panti ka priinimi *Oopkaup*.

1835. aastagal panti Harjumaal Hõreda mõisan kah priinimi *Hoop*, a sääln ollf keeletaust esimuuu. Pussi Fred om vällä uurnu, et nimmi pandmisõga tegel Valtu, Hõreda ja mitmidõ tõisi mõisidõ inglannast provva Justine Rigby. Noidõn mõisin panti hulga selgele inglüskeelidsit nimmi, näütüses *Karpenter*, *Taylor*, *Littel*, *Old* jpt. Tuu perrä om ka seo nime alussõs inglüse

sõna *hoop* [huup], miä tähend tuudaigu päämidseft anuma vai vankretsõõri vitša (trehvi).

Viil üts kotus om Saarõmaal Kihelkonna Atla mõisan, kon mõisakirān panti külh *Ups* Upsi talu perrä, a kerikligult *Hoop*. Vahel kirotõdi keriguraamatulõ *Hoop* (*Ups*). Upsi talunimi om vana (1645 *Vpstand Maz*). Katõnimelisüs pand märkmä, et vast om näil nimmil tähendüslinē kōidüis, kae alambsaksa *up* 'üles' ja saksa *Hub* 'nõstõ' sõnast *heben* 'nõstma', a kimmāle midāgi üldä saa ei.

Nimmi eestistāmisel võeti üts kõrd vana nime Jabur asõmalõ Hoop Koorastõ vallan. Saarõmaal Lümanda vallan jāl vahetõdi priinimi Hoop vällä, asõmalõ võeti Uusviit.

SAARÕ EVAR

Kümme kleiti

Pensionäär
URMI AILI tulõtas
miilde, määndsit
kleite tä om kandnu.

8. kleit

Perāmādse luu lõpõtusõs osti ma nii üteldä katsanda kleidi. Ilosa helelilla, õrnõhulidsõst siidist.

Kaiõ kleiti mitu aast-aiga ja unisti taad kanda, ku mi suhtõ olõssi tüürnū abieloranda. Aig lāts edesi ja elo tahtsõ elāmist ja unistusõs seo jāigi. Kalev ollf põhimõt-tõlinõ vanapoiss ja lubasi tetā nigu timä esā: võtta naasõ nelākümnedseft.

Kahõs lāts tä siist-ilmast kolmõkümne-katsadsõlt. Mullõ jāivā õnnõ lats ja lein. Ja hele-lilla kleit.

REIMANNI HILDEGARDI TSEHKENDÜS

57aastadsõ vanuri

PLUMANNI KAJA-RIINA

Mõnõ meelest om naastõrahvas vana sis, ku täl inämp võid suun är ei sula. Mõnõ meelest sis, ku suvitsõl aol om tä hainategemise aigu unõhtõt koolnuna maaha matta ja katõ nädäli peräst omma jo kärbläse kirstun jaol.

Olf aig, ku Eesti kruun olf jo tulnu, a iks olf egäsugumadsõst sõõgi- ja joogikraamist puudus, pidi iks viil tutvust kasutama, et midägi hääd ka kätte saia. Väega nigu es tahaki midägi, a ku mõni tahtsõ määnestki ekstra maiguga kohvisorti, sis säändse ka sait säält Mustamäe turu päält, kon ma ütskõrd loi är 83 esi kohvisorti. Mõnõ sordi olliva iks peris kavva ostjõt uutnu, tuud sai näta kuupäävast kohvipaki pääl.

Üte mu koolivele naanõ tüüt Saksin. Tuu om sääne kotus, kon pandas inemiisi paari. Iks niimuudu, et naanõ mehega. Tuu aig viil säänest küsümüst es olõ nõstõtu, et kink vahel tuu abielu piäs olõma. Liinõ paariminejile olf ette nättü ka määndsidski soodustuisi. Pulmõ puhul saiva sampust hää hinnaga ja tuud jäi vahel ka

REIMANNI HILDEGARDI TSEHKENDÜS

majarahvalõ jagamisõs.

Vinne aigu naasõ pääsivä jo 55aastadsõlt pinsi pääle, a mi teimi iks tüüd edesi. Ma kaaruti turistõga liina pite ja kaarutasi viil parhillaki, ku koroonat ei olõs ja turistõ olõs. A padruuga jäi mul säält per-büroon fassaaditüü päält *back roundi*, nigu välämaa keelen üteldäs.

Kodo tä joht es jää, a nakaas surmõ tõsidsõ näoga uman kabinetin kirja pandma. Tüü olf täl hingelidselt peris rassõ, es tohe kõlistamisõ pääle inämp kellegi kuulmisõ põhjust vällä üteldä ja egäsugumast muud janti. Saimi iks vahel liina pääl kokko ja arotimi nuid elo ja surma asjo.

Mullõ omma inemise ja näide üllenpidämine kõgõ huvvi paknu ja nii ma sai ka võimalusõ vahel olla sõbrant-si assistent. Tullimi ütskõrd lõunapausilt rahvusraamadukogo kohvikust, jäimi Pärnu maantii ülekäügi pääl uutma rohelist tuld ja sis lätsimi – õkva ja viil õkva. Vahepääl olõs pidänü saarõkõsõ pääle rohelist tuld uutma jäämä. Auto, mis tull, es aja meile pääle, a põrof õkva vasta trammi. Kõik jäimi saisma. Autojuht, tramm ja mi kah. Pia olf politsei kah paiga pääl. Tetti muidogi protokoll.

Õhtulehen olf järgmäne päiv kirotõt, et kats 57aastast VANURIT põhjustiva Taľnan Pärnu maantii pääl trammi ja auto kokkopõrkamisõ. Õnnõs mi nimmi es olõ kirja pantu. Sis ku 75 saimi, tei tuust *stand-up-etteastõ*. Olf põhjust sampust juvva, ello jäimi. Nikani ku suu matsus ja jalg tatsus, ei taha viil vanainemine olla.

Latsõpõlvõn iks latsõ tahtva ruttu suurõs saia, a kõik vana inemise ei taha olla vanainemise. Ma kah ei taha, tuuperäst tiigi vahel nuid tempõ, mis latsõpõlvõn tegemäldä jäivä.

Õkva sajas kõlistaja

Ma lätsi 1949. aastal Kai-ka säitsmeklassistõ kuuli, umbõs 4 kilumeetrit kotust. Suurõmbõlt jaolt kävemi jalagõ, aga vihma vai tuisugõ viidi meid kotust hobõsõgõ. Tuukõrd olf säält külän postivedäjäs Kai-ka Laine, kis sõitsõ suvõl jalgrattagõ, aga talvõl hobõsõgõ ja võtsõ meid sõitma, uma saani sällätõe takka saisma.

Sõs lätsi pikä aasta müüdä, ma käve joba Tartun ülikoolin ja saiõ nüüd jälki Lainegõ kokku. Mu imäl jäi jalg haigõs. Tuukõrd inemise joba tiidse, et Laine hädälisi avitõs. Ma lätsi sõs imägõ Laine poolõ. Tiidse-

mi, et tulõ viina, rasva vai tsukõrt ütlen võtta. Laine läts imägõ tõisõ tarrõ, aga inne andsõ mullõ ütte vihku kaia. Sinnä olf kirutõt häste pallu inemisi nimmi, mis näil hätä olf ja kost nä peri olli. Häste pallu olf inemisi Vinnemaalt, üts iseki Indiõst. Laine ütelf, et minu imä jala pääl om ruus. Mõnõ päävä peräst olf jalg kõrran.

Laine man kävemi mi viil mitu kõrda. Mi man elli esä veli, vanapoiss August. Ütskõrd nakaas timä hää käe päkk kõvastõ valutõmõ ja läts hirmus paistõ. Lätsimi iks Laine poolõ. Laine uursõ toda hoolõgõ ja ütelf, et siin õi saa tiä midägi tetä, sõitku mi õkva Antsla lõikusõtõhtri manu. Lätsimigi ja

peräst mädä vällälaskmist sai käsi varsti terves.

Ma sai vahel Lainegõ kokku ka eräelun: uma tädi matustõl ja paar kõrda Tamulõ järvekontsõrdi aigu. Mul olf iks jäänü kommõ Lainelõ sünnüpääväl õnnõ ja tervüst suuvi. Ütskõrd ütelf tiä mullõ väega väsinü ja nõrga helügõ: «Sa olõd mul õkva sajas helistäjä.» Tundsõ hinnäst tsipakõsõ süüdü, et ma kah õkva täämbä helisti.

Kaika Laine olf väega lahkõ inemine ja timäga olf hää juttu aia. Ma vahel iks helisti tälle, ku olf vaia midägi küsüdä vai üteldä, aga mitte kunagi inämp sünnüpääväl.

ALOPI ENE

Maolda nali

Mõni nali om nii maolda, et aja peris naardma. Toimõndaja om üte säändse siilä vällä valinu.

Vaenõ ja rikas suurõ kõtuga miis

Seokõrd ei olõki taa maolda nali, a om hoobis üts maoga nali.

Lugu esi om sääne: ku vaesõl mehel om suur kõtt, sis üteldäs timä kotsilõ: «Paksmago.»

A ku rikkal mehel om suur kõtt, sis tuu mehe kotsilõ üteldäs: «Mino mõmmik!»

Parm tsuskas

Nalapildiga tsuskas ütiskunda mõnõst hellembäst kotussõst Rõugõ Rebäse külä miis VARUSTINI ANDRES, tunnõt ka nimega PARM.

Valgõ laiv.

Tossu Tilda pajatus

Koolikatsõ

Keväjä, ku koolitüü är nakkas lõppõma, omma koolikatsõ noilõ latsilõ, kes tahtva kuuli minnä.

Aastit tagasi tekk tutvva perre poisslats inglüse keele klassi minemise katsõ läbi. Midägi pidi maatiidüsest kah tiidmä, selle et põhikooli lõpupoolõ käve maatiidüse oppaminõ inglüse keelen. Tä tundsõ mitmõ välisriigi lippõ, a tuukõrdsõ suurõ kodomaa liiduvabariikest tiidse õnnõ Eesti ja Läti merelainidõga plagusit. Tõisi kotsilõ ütelf: «Naa kõik omma ütesugudsõ.» Vet tuu aig pidi-gi meil kõik üttemuudu olõma.

TOSSU TILDA

Muda Mari pajatus

Elolinõ

Ma kuuli raadiost, kuis inneskine haridusministri, kiä parhilla pidä riigihaldusõ ministri ammõt, taht, et kõik latsõ olõssi üttemuudu ulli. Äkki tä pelgäs, et Võromaa latsõ saava targõmbas ku pääliina latsõ. Selle ei taha tä, et meil saassi latsõ innembä kuuli ku Taľnah.

Ku tuu ministri laembalt kaessi, saasi tä arvu, et eski sõs, ku pääliina latsõ käävä koolih niisama kavva ku tõõsõ, ei saa nä kunagi niisama targas ku maalatsõ. Pääliina latsõ olõ-i jo muud nännü ku nelä saina vaihõl umma tarrõ, klas-

Tõnõ lugu pajatas viil varatsõmbast aost, ku latsi opati kooli jaos koton umast tarkusõst. Maapoiss Villu, amõtligun pruugin Villem, pidi sügüse koolitiid algama. Timä uno opaß poissi, kuis om hinnäst vaia tutvusta. Sügüse edimädsel koolipääväl saaisõ Villu uman pingin sirgõlt ja kuuluf kõva selge helüga: «Villem Käärik. Poissmiis. Lutõri usku. Säidse aastat vana.»

Latsõ naksi naaru hikõrdama ja oppaja ütelf, et piät kõrras vällä minemä. Oppajidõ tarõn naard tä nii, et vesi silmist tsilksõ.

MUDA MARI

Latsilõ

Vastus saada' üte nädäli joosul meiliaadressi pääle latsinukk@umaleht.ee vai postiga: Uma Leht, Tartu 48, 65609 Võro.

Vastussõ mano panõ' kirja uma nimi, vannus ja kimmähe ka postiaadrõs.

Vastajidõ vaihõl loositas vällä võrokeelitsit välläandit.

Latsinukka tugõva' Võro instituut ja Võro selts VKKF.

Minevä kõrra vastus: PIHLÕNÕ APÕLSIN ja VERREV KÄRBLÄSESIIN.

Avvohinna saa PERVE MARIEL (8) Liivä küläst.

Panõ' sõna' lausin õigõhe järjekõrda. Katõst riast ei saa' lausõt. Määntsist?

- rehitses, vanaimä, virksit
- külv, imä, pääle, pindre, siimnit
- maaha, kardohkit, vanaesä, pand
- hernit, kattõ, külvä, ma', ritta
- esä, rohilidsõs, värv, aialippe
- aian, akõn, juuskma, tuul, puutri
- häitsese', lilli', lillipindren, ilosa'
- viil, puhk, vaihõpää, tuul, külmält, iks
- puhma, valgõ, tsirk, pesä, laulma, häste
- suurõ, om, kaibnu, pini, aianukka, mulgu

